

UHR Universitets- og høyskolerådet

Innspill til lesekommisjonen fra UHR-Lærerutdanning

UHR-Lærerutdanning takker for invitasjonen til å komme med innspill.

Skolens og barnehagens viktigste ressurs er læreren. Dersom målet er bedre lesekompetanse, må arbeidet til lesekommisjonen også handle om lærerutdanning, profesjonsutvikling og forskningsbaserte fagmiljøer. UHR-Lærerutdanning vil derfor løfte fram dette som sentrale forutsetninger for å styrke barn og unges leseferdigheter, leselyst og leseglede.

[UHR-Lærerutdanning](#) er en fagstrategisk enhet i Universitets- og høyskolerådet. UHR-Lærerutdanning er en viktig møtearena for lederne for alle landets lærerutdanninger, samt observatører fra organisasjonene som er involvert i lærerutdanning, skole og barnehage. UHR-Lærerutdanning er representert på en rekke eksterne møtearenaer der temaer knyttet til lærerutdanning og profesjonsfelt blir diskutert, der den kanskje mest sentrale er Nasjonalt forum for lærerutdanning og profesjonsutvikling (NFLP), som ledes av statsrådene i Kunnskapsdepartementet.

Læreren som nøkkel til lesekompetansen

Lærerutdanningene har ansvar for å utdanne lærere til barnehage og skole, til alle skolens fag, i hele landet. Det er et samfunnsansvar lærerutdanningene tar på høyeste alvor. I mandatet til Lesekommisjonen heter det: «*lesing er en viktig del av den faglege kompetansen i alle fag*». Å utdanne lærere som kan bidra til god lesekompetanse hos barn og elever i alle fag, er derfor avgjørende.

Dette må blant annet gjøres gjennom god rekruttering til lærerutdanningene. Rekruttering til lærerutdanning er avhengig av et attraktivt læreryrke. For å sikre adekvat rekruttering til lærerutdanning og et attraktivt læreryrke, ønsker UHR-Lærerutdanning fortsatt satsing på etter- og videreutdanning for lærere, etablering av karriereveier for lærere knyttet til formell kompetanseheving, og veiledning for nyutdannede lærere.

Forskningsbasert lærerutdanning er profesjonsrettet lærerutdanning

For at lærere skal kunne gjøre begrunnede valg i leseopplæringen, må lærerutdanningene bygge på forskningsbasert kunnskap for å kunne bidra til å utvikle studentenes evne til å vurdere, anvende og videreutvikle denne kunnskapen i

profesjonsutøvelsen. Dette forutsetter god variasjon og bredde i forskningstilnærminger og sterke fagmiljøer.

UHR-Lærerutdanning ønsker fortsatt satsing på styrking av forskningskompetanse i lærerutdanningene, videreutvikling av kunnskapsbasen for lærerutdanning og master som hovedmodell for lærerutdanning. Lærerutdanningene på bachelornivå (barnehage- og yrkesfaglærerutdanning) og etter- og videreutdanning er og skal være forskningsbaserte lærerutdanninger av høy kvalitet.

Etter- og videreutdanning

Lesekommisjonen skal ifølge sitt mandat komme med anbefalinger til tilbydere av etter- og videreutdanninger. Leseopplæring er ikke et kompetanseområde som kun kan legges til grunnutdanningen for lærere. Ny forskning, samfunnsendringer og ny teknologi gjør kontinuerlig profesjonsutvikling nødvendig. UHR-Lærerutdanning er bekymret for at det kuttes i midlene til etter- og videreutdanning, samtidig som målgruppen er utvidet til alle ansatte i barnehage og skole, og er opptatt av at lærernes tilgang til etter- og videreutdanning ikke må forringes.

Betydningen av partnerskap

UHR-Lærerutdanning ønsker fortsatt satsing på partnerskap med profesjonsfeltet. Partnerskapene mellom lærerutdanninger, barnehager og skoler bidrar til mer koherente lærerutdanninger, og styrket integrasjon av ulike kunnskapsformer i lærerutdanningene og i profesjonsfeltet.

Det er viktig at lærerutdanningene utvikles i partnerskap mellom lærerutdanningsinstitusjonene og profesjonsfeltet (jf. ekspertgruppene for hhv. [lærerrollen](#) og [barnehagelærerrollen](#)). Sammen med lokale, regionale og nasjonale arenaer for samarbeid om etter- og videreutdanning og erfarings- og kunnskapsdeling, er partnerskapene en sentral mekanisme for å styrke kunnskapen om forskning og dermed mer forskningsbasert profesjonsutøvelse i profesjonsfeltet, og relevans i lærerutdanningene knyttet til tilgang til oppdatert kunnskap om profesjonsfeltet. Partnerskapene kan være arenaer for å utvikle, prøve ut og dele forsknings- og erfaringsbasert kunnskap om god leseopplæring.

Samspill i utdanningsløp og samspill i prosesser

Det er viktig at Lesekommisjonens forslag til tiltak ser samspillet i hele utdanningsløpet, fra barnehage til videregående opplæring. Arbeid med lesing må starte tidlig. På linje med skolen er barnehagen en pedagogisk institusjon, med særlig ansvar for barns lek, danning, omsorg og læring. Barnehagens viktigste rolle i leseopplæringen er å legge det språklige grunnlaget gjennom lek, samtale, høytlesing og arbeid med språklig bevissthet. Barnehagen skal også bidra til å skape leseglede og god lesekultur. God

kvalitet i barnehagen forutsetter tilstrekkelig andel ansatte med barnehagelærerutdanning.

Det foregår en rekke parallelle prosesser som alle vil kunne ha innvirkning på barnehage, skole og lærerutdanning, blant annet Fellesskoleutvalget, foreslåtte endringer i læreplan og timefordeling, arbeid med en ny struktur for videregående opplæring, nytt system for kompetanse- og karriereutvikling for ansatte i barnehage og skole og nye rammeplaner for lærerutdanningene. Det er viktig at disse prosessene samspiller og tar i bruk kunnskapsgrunnlaget som er arbeidet frem. Her vil vi særlig løfte frem rapporten til Fellesskoleutvalget hvor det blant annet legges vekt på betydningen lese- og skriveopplæring har for videre utdanning og deltagelse i arbeidsliv og samfunn, og for danning, kritisk tenkning og kunnskapstilivelse. Videre påpekes sammenhengen mellom lærernes spesialiserte kunnskap om tidlig lese- og skriveutvikling og elevenes progresjon, og at det er sentralt at læreren kan ivareta ulike elever på ulike stadier i opplæringen. Lesing foregår i flere fag enn norskfaget, og handler om ferdigheter, men også om kommunikasjon, utforsking og å kunne uttrykke seg.

UHR-Lærerutdanning er positiv til en felles mer overordnet rammeplan for lærerutdanning, blant annet fordi det gir lærerutdanningene handlingsrom til å drive kvalitetsutvikling i utdanningene basert på det nyeste innen forsknings- og erfaringsbasert kunnskap. Universitets og høgskolerådet skal i nært samspill med samarbeidspartnere i praksis- og yrkesfelt fortsatt forvalte nasjonale retningslinjer for lærerutdanning, som et viktig verktøy for felles kvalitetsutvikling og kunnskaps- og erfaringsdeling om hva som kjennetegner lærerutdanning av høy kvalitet, og vil være et viktig verktøy for å sikre studentene kunnskap om lesing og lesekompetanse.

UHR-LU vil avslutningsvis fremheve lærerutdanningens nøkkelrolle i utdanningssystemet. Lærerutdanningene utdanner fremtidens lærere og bidrar samtidig til utvikling av sterke profesjonsfellesskap og lærerprofesjonens kunnskapsgrunnlag. Læreren skal forvalte et komplekst og sammensatt oppdrag, med mål om å danne og utdanne barn og elever til fremtidens studenter, arbeidstakere og samfunnsborgere. Et arbeid med leseferdigheter må derfor starte med læreren.